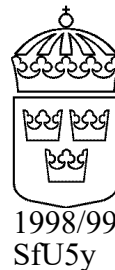

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1998/99:SfU5y

Preliminära ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 samt ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 15 april 1999 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att yttra sig över 1999 års ekonomiska vårproposition (1998/99:100), i vad avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket m.m. (yrkandena 1–5) och vissa skattefrågor (yrkandena 25–28) jämte de motioner som kan komma att väckas, allt i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

De delar av vårpropositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till preliminär fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12. Yttrandet omfattar också beräkningen av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig över följande motioner till den del de rör utskottets beredningsområde:

- Fi14 yrkande 5 av Carl Bildt m.fl. (m),
- Fi15 yrkandena 4 och 7 av Alf Svensson m.fl. (kd),
- Fi16 yrkandena 11 och 23 av Lennart Daléus m.fl. (c),
- Fi17 yrkandena 4 och 12 av Lars Leijonborg m.fl. (fp).

Inledning

I propositionen föreläggs riksdagen förslag till beslut om ett statligt utgiftstak för år 2002 på 810 miljarder kronor. För åren 2000–2001 ligger de tidigare beslutade utgiftstaken fast på 761 miljarder respektive 786 miljarder kronor, men för utgifternas fördelning på utgiftsområden presenteras reviderade beräkningar.

Regeringen begär vidare att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 2000–2002 som riktlinjer för regeringens budgetarbete.

Utskottet

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar den statliga migrations- och integrationspolitiken. I området ingår också delar av storstadspolitiken. För år 1999 uppgår de totala utgifterna för utgiftsområdet till 4,3 miljarder kronor, varav 1,8 miljarder kronor till migrationspolitiken och 2,5 miljarder kronor till integrationspolitiken. Regeringen föreslår en preliminär beräkning av ramen för utgiftsområdet för år 2000 till 4 217 miljoner kronor, för år 2001 till 4 431 miljoner kronor och för år 2002 till 3 885 miljoner kronor.

I förhållande till tidigare antaganden i budgetpropositionen för år 1999 bedöms nu att fler asylsökande än beräknat kommer att få uppehållstillstånd. Antalet asylsökande från före detta Jugoslavien och Irak fortsätter att ligga på samma höga nivå som redovisades i budgetpropositionen. Det har emellertid visat sig att fler personer från dessa länder har skyddsbehov och att färre avvisningar kommer att kunna genomföras än vad som då antogs. Även åtagandet att ge tillfälligt skydd för upp till 5 000 personer av de fördrivna från Kosovo innebär utgiftsökningar.

Satsningen på Ett Sverige för alla fortsätter att vara ett prioriterat område och regeringen har beräknat anslag för utvecklingsinsatser i storstädernas utsatta bostadsområden även för år 2000. Från och med år 2000 beräknas 10 miljoner kronor per år för kostnader till följd av regeringens aviserade proposition om en samlad minoritetspolitik med inriktning på skydd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken. Medlen bör enligt regeringen tills vidare ligga under utgiftsområde 8. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för år 2000 med förslag till hur de anvisade medlen skall fördelas mellan de utgiftsområden och anslag som berörs.

Från och med år 2000 minskas anslaget A 3 Migrationspolitiska åtgärder, anslagspost 3 Återvändningsinsatser m.m. och anslaget B 3 Integrationsåtgärder med 10 miljoner kronor vardera.

Motionerna

Moderaterna

I stället för att anslå budgetmedel till vissa utsatta bostadsområden vill Moderaterna pröva andra vägar som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. Den viktigaste uppgiften är att göra det svenska samhället så öppet att en ökad social rörlighet blir möjlig. Enligt Moderaterna skulle en avreglering av bl.a. bostadsmarknaden och arbetsmarknaden få positiva effekter för integrationsarbetet. Vidare aviserar Moderaterna att de i samband med den kommande budgetpropositionen kommer att föreslå omfördelningar inom ramen för Statens invandrarverks anslag för att utöka anslaget för asylprocessen. Med eventuellt ökade flyktingströmmar från Kosovo är det inte osannolikt att anslaget totalt måste utökas.

Moderaterna föreslår i motion Fi14 yrkande 5 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 260 miljoner kronor för år 2000 samt med 565 miljoner kronor för vardera året 2001-2002.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna uppger att statsbidrag fr.o.m. budgetåret 1995/96 har lämnats till vissa kommuner i framför allt storstadsregionerna för att stimulera till insatser i utsatta bostadsområden. Kristdemokraterna ställde sig bakom anslaget för år 1999 och den föreslagna höjningen år 2000, men avvisar den kraftiga höjningen om 305 miljoner kronor för vardera året 2001-2002.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fi15 yrkande 4 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 305 miljoner kronor för vardera året 2001-2002.

Centerpartiet

Centerpartiet anför att Sverige skall ha en öppen och generös flyktingpolitik. I ljuset av situationen på Balkan är det viktigt att Sverige på alla sätt bidrar till att förbättra de humanitära insatserna. Omdisponeringar bör kunna göras mellan områden för flyktingpolitiska insatser och återvandringsinsatser. Flyktingmottagandet måste moderniseras och effektiviseras. Lösningar som bygger på kontakter mellan nyanlända och människor i det omgivande samhället skall stimuleras. En högre grad av frivilliginsatser, samarbete med frivilligorganisationer och effektiviseringar inom Invandrarverket leder till minskade utgifter. Centerpartiet föreslår också att Utlänningsnämnden avvecklas.

Centerpartiet föreslår i motion Fi16 yrkande 23 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 100 miljoner kronor för vardera året 2000-2002.

Utskottet

Förslag till preliminär ram för åren 2000, 2001 och 2002, miljoner kronor

År	Regeringen	m	v	kd	c	fp	mp
2000	4 217	- 260	—	—	- 100	—	—
2001	4 431	- 565	—	- 305	- 100	—	—
2002	3 885	- 565	—	- 305	- 100	—	—

Utskottet delar regeringens uppfattning att den senaste utvecklingen i Förbundsrepubliken Jugoslavien ger anledning till stor oro. Sverige har åtagit sig att ge tillfälligt skydd åt 5 000 av de fördrivna från Kosovo som i dag befinner sig i dess närområde. Antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem kan därför komma att bli högre än vad som beräknats för

innevarande år. Regeringen kommer noga att följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter och kommer vid behov att återkomma i budgetpropositionen för år 2000. Eftersom anslaget A 3 minskats på tilläggsbudget för år 1998 och föreslås minskad även för innevarande budgetår vill utskottet framhålla vikten av att tillräckliga medel finns i fortsättningen såväl för överföring av kvotflyktingar från Kosovo och andra områden som för insatser i närområdet.

I propositionen anförs vidare att integrationspolitiken skall värna grundläggande demokratiska värden. Den skall verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund. För att minska segregationen och uppnå de integrationspolitiska målen och ett Sverige för alla har området tillförts betydande ekonomiska resurser. Av central betydelse är bl.a. åtgärder för att skapa goda villkor på arbetsmarknaden och få till stånd en varaktig förbättring av situationen i utsatta bostadsområden med stor andel invånare med invandrarbakgrund. I propositionen anförs att regeringen för anslagsposten B 2 Särskilda åtgärder i utsatta bostadsområden för år 1999 beslutat om s.k. begränsningsbelopp på 142 miljoner kronor. Detta innebär att anslagsförbrukningen inte får överstiga denna nivå. Utskottet har erfarenhet att det utöver anslaget på 142 miljoner kronor för år 1999 finns en ingående reserv på 127 miljoner kronor. Enligt utskottets uppfattning bör kvarstående medel därför användas för satsningar fr.o.m. år 2000. Mot bakgrund av det anförda godtar utskottet regeringens beräkningar.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till preliminära ramar för budgetåren 2000, 2001 och 2002 och avstyrker motionerna Fi14, Fi15 samt Fi16.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa. Från och med innevarande år ingår även arbetsskadeförsäkringen och ersättningen för statligt personskadeskydd i utgiftsområdet. Utgiftsområdet omfattar också socialförsäkringsadministrationen, dvs. anslagen till Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Förmånerna ges i form av dagersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepension samt vissa yrkesskadeersättningar. Därutöver ingår i utgiftsområdet handikappersättning samt folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension och allmän tilläggspension (ATP) i form av förtidspension. De totala utgifterna för utgiftsområdet uppgår enligt statsbudgeten till 80,5 miljarder kronor, varav 5,4 miljarder kronor avser socialförsäkringens administration.

Regeringen föreslår en preliminär beräkning av ramen för utgiftsområdet för år 2000 till 86 878 miljoner kronor, för år 2001 till 86 936 miljoner kronor samt för år 2002 till 88 006 miljoner kronor. I budgetpropositionen för år 1999 beräknades anslagen för utgiftsområde 10 till ca 81 000 miljarder kronor år 2000 och ca 83 000 miljarder kronor år 2001. Den ökade sjukfrånvaron har lett till att denna beräkning inte längre stämmer för perioden 2000–

2001. Regeringen avser därför att föreslå att ytterligare resurser för åren 2000–2002 tillförs. Som nämnts kommer regeringen att tillsätta en utredning

för att dels analysera orsakerna till den kraftiga utgiftsutvecklingen, dels föreslå åtgärder för att dämpa densamma.

Förslaget till beräknad utgiftsområdesram åren 2000–2002 innebär enligt regeringen att den prognostiserade utgiftsutvecklingen avseende sjukförsäkring och förtidspensioner måste brytas för att balans skall uppnås mellan förväntade utgifter och beräknade ramar.

Regeringen kommer senare i år att förelägga riksdagen förslag om ny och förändrad beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Förändringen kommer att leda till vissa utgiftsminskningar för sjukförsäkringen fr.o.m. år 2000. För att ytterligare dämpa utgiftstrycket inom området föreslås en sänkning av medlen för rehabiliteringsinsatser med 50 miljoner kronor fr.o.m. år 2000. I samband med utvecklingen av Riksförsäkringsverkets sjukhus och ombildning av verksamheten till Försäkringsmedicinskt centrum minskar utgiftsbehovet med 20 miljoner kronor år 2000 och 50 miljoner kronor fr.o.m. år 2001. Effekten av förändringen har även beaktats i förslaget till ram fr.o.m. år 2000.

Förändrade regler för beräkning av antagandepoäng i samband med beslut om förtidspension föreslås träda i kraft år 2000. Åtgärden som har beaktats vid beräkningen av utgiftsområdesramen bedöms leda till utgiftsminskningar med ca 70 miljoner kronor år 2000, ca 200 miljoner kronor år 2001 och ca 320 miljoner kronor år 2002. Vidare kommer regeringen att föreslå att s.k. vilande förtidspension införs fr.o.m. år 2000. Förslaget innebär rätt att under en period få möjlighet att pröva sin arbetsförmåga samtidigt som rätten till beviljad förtidspension kvarstår. Regeringen bedömer att åtgärden kommer att leda till minskade utgifter för förtidspensioner med ca 90 miljoner kronor årligen vilket även är beaktat vid beräkningen av utgiftsområdesramen.

Regeringen avser också att tillsätta en intern arbetsgrupp som skall utreda utgiftsutvecklingen inom förtidspensionerna och lämna konkreta förslag till åtgärder. Arbetet skall vara klart i sådan tid att regeringen kan lämna förslag i 2000 års ekonomiska vårproposition.

Motionerna

Moderaterna

Moderaterna föreslår att compensationen i sjukförsäkringen skall vara 75 % av SGI. Vidare skall ytterligare en karensdag införas i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2000. Beräkning av SGI bör ändras så att den beräknas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Under utgiftsområde 12 föreslår Moderaterna att havandeskapspenningen avskaffas och samordnas med sjukförsäkringen, något som påverkar anslaget för sjukpenning.

Finansiell samverkan skall vara huvudregel i rehabiliteringsarbetet. Moderaterna har i ramen för området räknat med ekonomiska vinster av en konkret samordning. Vidare bör kontrollen av utnyttjandet av sjukförsäkringen och förtidspensionerna intensifieras för att ytterligare minska utgifterna samt för att öka socialförsäkringssystemens legitimitet.

För att möjliggöra samverkan mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsförmedlingen samt en förbättrad rehabilitering vill Moderaterna anslå ytterligare 600 miljoner kronor till Riksförsäkringsverket.

Trafikskadorna skall enligt Moderaterna bekostas via den obligatoriska trafikförsäkringen. Vidare skall arbetsskadeförsäkringen avskaffas och ersättas med en obligatorisk försäkring utanför statsbudgeten som i högre utsträckning tar hänsyn till företagens skadeutfall.

Moderaterna föreslår i motion Fi14 yrkande 5 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 13 791 miljoner kronor år 2000, 17 185 miljoner kronor år 2001 samt 20 240 miljoner kronor år 2002.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill anslå ytterligare 200 miljoner kronor för rehabiliteringsinsatser vilket leder till minskade utgifter för sjukpenning och förtidspensioner. Lägre utgifter för förtidspension innebär vidare en besparing inom anslaget för statlig ålderspensionsavgift. Administrationen bör tillföras 300 miljoner kronor. Detta leder till ökad kvalitet i besluten och bättre kontrollmöjligheter. På så sätt minskar utgifterna för försäkringen.

Vidare föreslår Kristdemokraterna att SGI skall beräknas på snittinkomsten under de senaste två åren samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Sjukförsäkringen skall innehålla två karensdagar med ett högriskskydd på tio dagar per år.

Kristdemokraterna föreslår också en ny modell för trafikförsäkring där samtliga personskadekostnader i samband med trafikolycksfall förs över till trafikförsäkringen. Ett sådant alternativ innebär minskade offentliga utgifter med ca 3,8 miljarder kronor. Den besparing som uppstår återförs till trafikanterna genom sänkt fordonsskatt.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fi15 yrkande 4 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 6 540 miljoner kronor år 2000, 6 714 miljoner kronor år 2001 samt 6 760 miljoner kronor år 2002.

Folkpartiet

Folkpartiet anser att åtgärder måste vidtas för att sänka kostnaderna för sjukfrånvaro och för att förstärka rehabiliteringsarbetet. Folkpartiet räknar med att aktiva åtgärder sätts in så att utgiftsökningen begränsas. Folkpartiet föreslår också att sjukförsäkringens kostnader för trafikolycksfall förs över till trafikförsäkringen. Det rör sig om ett belopp på 4 miljarder kronor, som för den enskilde motsvaras av en skattesänkning.

Folkpartiet föreslår i motion Fi17 yrkande 4 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 5 520 miljoner kronor år 2000, med 5 450 miljoner kronor år 2001 samt 5 300 miljoner kronor år 2002.

Utskottet

Förslag till preliminär ram för åren 2000, 2001 och 2002, miljoner kronor

År	Regeringen	m	v	kd	c	fp	mp
2000	86 878	- 13 791	–	- 6 540	–	- 5 520	–
2001	86 936	- 17 185	–	- 6 714	–	- 5 450	–
2002	88 006	- 20 240	–	- 6 760	–	- 5 300	–

Enligt propositionen visar aktuell beräkning för utgiftsområdet för år 1999 att utgifterna kan förväntas uppgå till 84,9 miljarder kronor, vilket är ca 4,4 miljarder kronor högre än vad som anvisades på statsbudgeten. Avvikelsen härrör från anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. och regeringen avser att återkomma i denna fråga i samband med budgetpropositionen för år 2000. Utgifterna för sjukförsäkringen har ökat kraftigt under år 1998 och prognoserna för år 1999 visar på en fortsatt ökning. Regeringen avser att inom kort tillsätta en särskild utredare för att bl.a. föreslå åtgärder för att dämpa den kraftiga utgiftsutvecklingen. På basis av utredarens förslag avser regeringen att ge förslag till åtgärder i 2000 års ekonomiska vårproposition.

Utskottet har noga följt utvecklingen på området och vill framhålla vikten av att noggranna analyser görs så att utvecklingen på längre sikt kan bedömas och därmed så långt möjligt undvika oförutsedda utgiftsökningar som nödvändiggör snabba ingrepp och förändringar i ersättningssystemen.

Regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifter för budgetåren 2000 och 2001 avviker i stor omfattning från den preliminära fördelning som riksdagen tillstyrkte med anledning av 1998 års budgetproposition. Mot bakgrund av vad som ovan anförts och att regeringen avser att lägga fram flera olika förslag som bl.a. syftar till att minska utgifterna inom området kan utskottet godta regeringens förslag till beräkningar.

De partier som framställt yrkanden under utgiftsområdet har förslag som innebär kraftiga minskningar av ramen i förhållande till regeringens förslag, även om det mellan partierna förekommer betydande variationer. Vad gäller partiernas olika sakförslag har det stora flertalet av dessa yrkanden tidigare behandlats och avvisats av utskottet (se främst bet. 1998/99:SfU1). Utskottet vill ändå kort kommentera några av förslagen. Att införa ytterligare en karenssdag i sjukpenningförsäkringen skulle, i enlighet med vad utskottet tidigare uttalat, innebära mycket svåra påfrestningar för redan utsatta gruppers försörjningssituation. I än högre grad gäller detta om det skulle kombineras med en sänkning av ersättningsnivån i sjukförsäkringen. Beträffande motionärernas förslag om beräkning av SGI kan utskottet konstatera att en proposition med förslag till regeländringar kommer att läggas fram för riksdagen under innevarande år och att regeringen räknar med att detta leder till utgiftsminskningar fr.o.m. år 2000. Vad gäller frågan huruvida sjukdomsfall och skador till följd av trafiken skall överföras till trafikförsäkringen har utskottet uttalat att ett system där vissa skadetyper inte ryms inom den allmänna försäkringen knappast är tänkbar med hänsyn till försäkringskassans

ansvar för samordning och tillsyn av rehabiliteringsverksamheten. Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till preliminära ramar för budgetåren 2000, 2001 och 2002 och avstyrker motionerna Fi14, Fi15 och Fi17.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar dels folkpension för de pensionärer som saknar ATP, dels pensionstillskott i form av ålderspension. Vidare ingår såväl ATP som folkpension i form av efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer, särskilt pensionstillägg samt delpension. För år 1999 uppgår de anvisade medlen enligt statsbudgeten till 34,3 miljarder kronor. Därav svarar ålderspensionerna för ca 11,5 miljarder kronor, efterlevandepensionen till vuxna för ca 12,7 miljarder kronor samt bostadstillägget till pensionärer för ca 9,8 miljarder kronor.

Regeringen föreslår en preliminär beräkning av ramen för utgiftsområdet för år 2000 till 33 445 miljoner kronor, för år 2001 till 32 632 miljoner kronor samt för år 2002 till 32 042 miljoner kronor.

Jämfört med 1999 års anslagsnivå beräknas utgifterna för år 2000 och framåt minska något, främst på grund av att andelen pensionärer med ATP ökar och färre pensionärer därmed är berättigade till pensionstillskott. Av samma anledning minskar även utgifterna för bostadstillägg till pensionärer.

För att kompensera ekonomiskt utsatta grupper för den höjning av högkostnadsskyddet i läkemedelsförmånen, som regeringen föreslagit i proposition 1998/99:106 Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m., föreslås en höjning av pensionstillskottet. Förslaget påverkar också anslag under utgiftsområde 10. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för år 2000 med förslag om finansiering för år 2000.

Motionerna

Moderaterna

Moderaterna föreslår att änkepensionerna skall återställas till den nivå som gällde före den 1 april 1997. Vidare föreslås att innehav av fritidsfastighet inte skall räknas med i inkomsten vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer.

Moderaterna föreslår i motion Fi14 yrkande 5 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 1 017 miljoner kronor för vardera året 2000–2002.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna anser att omställningspensionen skall återställas från sex månader till ett år och att inkomstprövningen vid beräkning av änkepension slopas. Vidare föreslås att innehav av fritidsfastighet inte skall räknas med i

inkomsten vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer. För att förbättra de sämst ställda pensionärernas ekonomi föreslår Kristdemokraterna ett höjt pensionstillskott med 200 kronor per månad år 2000 och en ytterligare höjning med 110 kronor per månad året därefter.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fi15 yrkande 4 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 502 miljoner kronor för år 2000 samt med 1 330 miljoner kronor för vardera året 2001–2002.

Centerpartiet

Centerpartiet framhåller att det vid utvärderingar av inkomstprövningen av änkepensionen kommit fram att kvinnor med låg egen inkomst skyddas och att kvinnor med egen hög inkomst drabbas. För unga familjer kan minskningen av folkpensionen leda till ekonomiska svårigheter. Centerpartiet anser att någon inkomstprövning av änkepensionen inte skall ske för kvinnor med barn under 18 år. Centerpartiet anser också att riksdagen bör begära en utredning om förutsättningarna för en förlängning av omställningspensionen från sex månader till tolv månader.

Enligt motion Fi16 yrkande 23 har Centerpartiet i förhållande till regeringens förslag till ram för åren 2000–2002 inte något yrkande.

Folkpartiet

Folkpartiet anser att änkepensionerna måste återställas till vad som gällde före den 1 april 1997 och att tiden för omställningspension bör förlängas. Vidare skall bostadstillägget för pensionärer förbättras.

Folkpartiet föreslår i motion Fi17 yrkande 4 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 604 miljoner kronor för år 2000, med 878 miljoner kronor för år 2001 samt med 885 miljoner kronor för år 2002.

Utskottet

Förslag till preliminär ram för åren 2000, 2001 och 2002, miljoner kronor

År	Regeringen	m	v	kd	c	fp	mp
2000	33 445	+ 1 017	–	+ 502	–	+ 604	–
2001	32 632	+ 1 017	–	+ 1 330	–	+ 878	–
2002	32 042	+ 1 017	–	+ 1 330	–	+ 885	–

I yttrande till socialutskottet över regeringens förslag att höja högkostnads-skyddet i läkemedelsförmånen har utskottet tillstyrkt förslaget att kompensera i första hand de ålderspensionärer som endast uppbär folkpension och som har låg eller ingen ATP med en höjning av pensionstillskottet och det särskilda bostadstillägget. Utskottet konstaterar också att riksdagen tidigare har beslutat att avskaffa den sänkning av nivåerna inom pensionsområdet som infördes år 1992 och som inneburit att pensionerna beräknats på ett

basbelopp minskat med 2 %. Återställandet av pensionsnivån har varit betydelsefullt för många pensionärer.

Utskottet konstaterar att fr.o.m. den 1 januari 2001 kommer det nya ålderspensionssystemet att påverka utgifterna inom området. Från och med nämnda tidpunkt kommer att i viss utsträckning en garantipension enligt de reformerade reglerna att ersätta det nuvarande grundskyddet i form av folkpension och pensionstillskott samt särskilt grundavdrag för pensionärer. Garantipensionen, som till skillnad från den inkomstgrundade pensionen är skattefinansierad, kan inte tas ut före 65 års ålder och första utbetalning sker därför först i januari 2003. Personer födda år 1937 eller tidigare omfattas, med undantag av indexeringsreglerna, inte av det nya ålderspensionssystemet och för dem kommer det nuvarande grundskyddet att ersättas med en s.k. övergångsvis garantipension. Sådan övergångsvis garantipension kommer däremot att betalas ut fr.o.m. år 2001. I det nya grundskyddet skall också ingå bostadstillägg till pensionärer. Regeringen räknar med att lägga fram ett förslag härom under innevarande år. Även efterlevandepensioneringen kommer att reformeras för att harmoniera med det reformerade ålderspensionssystemet och regeringen räknar med att lägga fram förslag härom kommande höst.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till preliminära ramar för utgiftsområdet för budgetåren 2000, 2001 och 2002 samt avstyrker motionerna Fi14, Fi15 och Fi17. Utskottet avstyrker också motion Fi16.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljerna (förutom bostadsbidraget som återfinns under utgiftsområde 18 och studiebidragen som återfinns under utgiftsområde 15). Förmånerna inom området utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning samt underhållsstöd. Vidare utgår bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension och ATP i form av barnpension och vårdbidrag för funktionshindrade barn. De totala utgifterna för utgiftsområdet uppgår enligt statsbudgeten till 39,9 miljarder kronor för år 1999.

Regeringen föreslår en preliminär beräkning av ramen för utgiftsområdet för år 2000 till 43 468 miljoner kronor, för år 2001 till 46 208 miljoner kronor samt för år 2002 till 46 715 miljoner kronor.

I propositionen anför, och som nämnts ovan under utgiftsområde 10, att regeringen avser att lägga fram ett förslag för beräkning av SGI. Förslaget som innebär att större vikt läggs vid att beräkna den förväntade inkomsten får betydelse för förmånerna inom föräldraförsäkringen. Vidare framhålls att ett förslag till nytt system för underhållsstöd lämnats i proposition 1998/99:78 Beräkning av återbetalningsskyldighet för underhållsstöd till barn med särlevande föräldrar. Förslaget innebär en höjning av grundavdraget från 24 000 kronor till 72 000 kronor samt en justering av procentsatserna för fastställande av återbetalningsbelopp. Regeringen avser vidare att föreslå ändrade regler för utfyllnadsbidrag vid växelvis boende. Beträffande under-

hållsstödet avser regeringen även att tillsätta en särskild utredare för att utreda utgiftsutvecklingen inom stödet. Utredaren skall också lämna förslag till utgiftsbegränsande åtgärder. Härvid bör enligt regeringen även frågan om inkomstunderlag för underhållsskyldiga prövas. Utredningen bör enligt regeringen ske i ett samlat familjepolitiskt perspektiv och förslag till konkreta utgiftsminskande åtgärder skall lämnas senast i den ekonomiska vårpropositionen år 2000.

Slutligen avser regeringen att föreslå en höjning av barnbidragen. En första höjning skall ske år 2000 med 100 kronor per barn och månad och år 2001 med ytterligare 100 kronor. Flerbarnstillägget höjs i motsvarande mån.

Motionerna

Moderaterna

Moderaterna anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall vara 75 %. Havandeskapspenningen bör fr.o.m. den 1 januari 2000 samordnas med sjukförsäkringen, vilket påverkar anslaget för sjukpenning under utgiftsområde 10. De förändringar av beräkningen av SGI som föreslagits av Moderaterna under utgiftsområde 10 påverkar också föräldraförsäkringen.

För barnfamiljerna bör i stället för den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen införas ett grundavdrag med 10 000 kr per barn och år. Genom att avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader och ett vårdnadsbidrag återinförs ökar barnfamiljernas valfrihet.

Genom en reformering av underhållsstödet skall utgifterna för det minska med 500 miljoner kronor vartdera året 2001–2002.

Moderaterna föreslår i motion Fi14 yrkande 5 att ramen minskas i förhållande till regeringens förslag med 1 150 miljoner kronor år 2000 samt med 3 440 miljoner kronor för vartdera året 2001–2002.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna hävdar familjens rätt att avgöra barnomsorgsform inklusive egen omsorg i hemmet. Ett vårdnadsbidrag på tio procent av basbeloppet per månad och barn mellan ett och tre år skall därför införas och till följd av att bidraget skall gälla från den dag barnet fyller ett år kan de 90 dagarna i föräldraförsäkringen som ersätts på garantinivå slopas. Bruttokostnaden för denna reform är 4 000 miljoner kronor som finansieras bl.a. genom slopandet av garantidagarna i föräldraförsäkringen och en reglering enligt finansieringsprincipen av statsbidraget till kommunerna som erhåller skatte- och avgiftsintäkter samt avlastas vissa kostnader genom reformen. En avdragsrätt på maximalt tio procent av basbeloppet per månad för styrkta barnomsorgskostnader för alla barn mellan ett och tre år skall genomföras.

Vidare anser Kristdemokraterna att kontaktdagarna i föräldraförsäkringen skall återinföras och att garantinivån i föräldraförsäkringen skall höjas från 60 kr till 120 kr per dag.

Kristdemokraterna förordar en modell med ett allmänt barnbidrag på 700 kronor per barn och månad. Detta möjliggör att medel kan föras över till den

barnrelaterade delen i bostadsbidraget. Det innebär i praktiken att de som bäst behöver det får ett höjt barnbidrag med ca 300 kronor per månad.

Kristdemokraterna anser vidare att adoptionsbidraget för internationella adoptioner bör förbättras. På motsvarande sätt som inom utgiftsområde 10 föreslås ett nytt beräkningssätt för SGI, vilket innebär att utgifterna för föräldraförsäkringen kan minskas.

Kristdemokraterna föreslår i motion Fi15 yrkande 4 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 138 miljoner kronor för år 2000 samt i förhållande till regeringens förslag minskas med 1 901 miljoner kronor år 2001 och 1 729 miljoner kronor år 2002.

Centerpartiet

Centerpartiet vill förnya familjestödet så att det utgår från barnens och familjernas behov. Stödet skall utformas så att det passar alla familjetyper och föräldrarna skall ha ansvaret att själva bestämma över sin tid. Stödet skall vara rättvist, göra det möjligt att förena föräldraskap och förvärvsarbete, innehålla enklare regler och ge föräldrarna trygghet att kunna planera sin tid och sin ekonomi.

Centerpartiet föreslår i motion Fi16 yrkande 23 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 500 miljoner kronor för år 2001 samt 1 000 miljoner kronor för år 2002.

Folkpartiet

Folkpartiet förordar generella system. Den av regeringen förordade barnbidragshöjningen accepteras och Folkpartiet menar att därmed kan den del av bostadsbidraget som i praktiken är ett inkomstprövat barnbidrag trappas ned i motsvarande mån. Enligt Folkpartiet motsvarar detta 500 miljoner kronor som kan användas till att höja barnbidraget med ytterligare 25 kronor. Därmed sker en förskjutning från selektivt stöd till generellt stöd till barnfamiljerna. Bostadsbidrag till familjer utan barn reduceras. Vidare vidhåller Folkpartiet sitt tidigare framförda förslag om en högre ersättningsnivå för den s.k. pappa/mammamånaden. Folkpartiets alternativa förslag till regeringens förslag om underhållsstöd innebär vissa minskade utgifter.

Folkpartiet föreslår i motion Fi17 yrkande 4 att ramen ökas i förhållande till regeringens förslag med 175 miljoner kronor för år 2000 och med 830 miljoner kronor för vardera året 2001–2002.

Utskottet

Förslag till preliminär ram för åren 2000, 2001 och 2002, miljoner kronor

År	Regeringen	m	v	kd	c	fp	mp
2000	43 468	- 1 150	–	+ 138	–	+ 175	–
2001	46 208	- 3 440	–	- 1 901	+ 500	+ 830	–
2002	46 715	- 3 440	–	- 1 729	+ 1 000	+ 830	–

Enligt propositionen visar prognosen att utgifterna inom området för år 1999 kommer att överstiga anvisade medel med ca 1,2 miljarder kronor. Till största delen förklaras ökningen av högre utgifter inom anslagen för Föräldraförsäkring och Underhållsstöd, vilka ökar med 0,6 miljarder kronor respektive 0,5 miljarder kronor. Enligt regeringen förklaras de högre utgifterna bl.a. av att tidigare icke specificerade besparingar inräknades i anslagsbeloppen i statsbudgeten. Dessa icke preciserade besparingar kommer emellertid inte att genomföras under år 1999 och ingår således inte i aktuella prognoser för de två anslagen.

Under senare tid har riksdagen beslutat om flera förbättringar vad avser det ekonomiska stödet till barnfamiljer. Ersättningsnivån i föräldraförsäkringen har höjts från 75 % till 80 %. De allmänna barnbidragen har höjts med 1 320 kr per barn och år och flerbarnstillägget har återinförts. Regeringen avser som framgått att föreslå ytterligare höjning av barnbidragen. Beträffande underhållsstödet har regeringen lagt fram förslag som för närvarande behandlas av riksdagen och som leder till en statsfinansiell besparing i storleksordningen 160 miljoner kronor per år. För åren 2000–2002 föreslår regeringen en besparing på underhållsstödet uppgående till 210 miljoner kronor per år och en besparing på föräldraförsäkringen som år 2002 uppgår till 550 miljoner kronor. Vad gäller partiernas alternativa sakförslag har dessa även inom detta utgiftsområde tidigare behandlats av utskottet och avvisats (se främst yttrande 1997/98:SfU5y och bet. 1998/99:SfU1). Utskottet har därvid bl.a. uttalat att införande av ett vårdnadsbidrag vore ett steg i fel riktning ur jämställdhetssynpunkt samt ställt sig positivt till en höjning av barnbidragen och framhållit att det kommer att innebära en behövlig förstärkning av barnfamiljernas ekonomi.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till preliminära ramar för utgiftsområdet för budgetåren 2000, 2001 och 2002 och avstyrker motionerna Fi14, Fi15, Fi16 och Fi17.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna omfattar ålderspension i form av ATP och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP.

I propositionen beräknas utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 139 464 miljoner kronor för budgetåret 2000, till 144 035 miljoner kronor för budgetåret 2001 och till 149 696 miljoner kronor för budgetåret 2002.

Enligt propositionen styrs utgifterna för ATP i huvudsak av antalet pensionärer, deras medelbelopp för ATP samt basbeloppets storlek. Såväl det totala antalet pensionärer som basbeloppets storlek väntas enligt proposition-

en den närmaste treårsperioden öka i mycket liten utsträckning. Den för närvarande mest betydelsefulla faktorn är i stället ATP-systemets mognad, dvs. äldre pensionärer med låg eller ingen ATP ersätts av nytillkommande pensionärer med avsevärt högre ATP. Jämfört med 1999 års utgiftsnivå beräknas därför utgifterna öka år 2000 och framåt.

Av betydelse för beräkningen av utgifterna inom området är också att fr.o.m. år 2001 kommer utbetalningar att ske från det nya ålderspensionssystemet.

Utskottet har inget att erinra mot regeringens beräkningar för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten för budgetåren 2000–2002.

Allmänt om socialavgifter

Socialavgifter betalas enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) i form av arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Den totala avgiftssumman innevarande år är för arbetsgivare 25,02 % av avgiftsunderlaget.

En egenföretagare erlägger för närvarande socialavgifter med 23,21 % av avgiftsunderlaget. Avgifterna beräknas i princip på inkomsten av annat förvärsarbete.

Enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift skall den som har inkomst av anställning eller annat förvärsarbete under år 1999 betala allmän pensionsavgift med 6,95 % av avgiftsunderlaget. Avgiften, som beräknas på inkomster som inte överstiger 8,06 gånger det förhöjda prisbasbeloppet, är avdragsgill vid taxeringen.

Arbetsgivare skall vidare enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift för varje år betala en allmän löneavgift som för år 1999 utgör 8,04 % av underlaget, dvs. av arbetsgivaren utgiven lön m.m.

Sedan den 1 januari 1998 gäller enligt 2 kap. 5 a § SAL att en arbetsgivare vid beräkning av arbetsgivaravgifter varje månad får göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst 3 550 kr. Vid beräkningen av egenavgifter får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år. Om flera arbetsgivare ingår tillsammans i en koncern, skall de anses som en arbetsgivare. Avdraget skall i sådana fall i första hand göras av moderföretaget. Om avdraget inte kan utnyttjas av moderföretaget får det utnyttjas av dotterföretagen i den ordning som moderföretaget bestämmer.

Motioner

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna begär i motion Fi15 yrkande 7 att riksdagen godkänner de skatte- och inkomstförändringar som föreslås i motionen som riktlinjer för regeringens budgetarbete. Arbetsgivaravgifterna bör enligt Kristdemokraterna sänkas med tio procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare ökas den nedsättningsberättigade lönesumman till 250 000 kr per år. Förslaget skall gälla alla företag, men gynnar främst småföretagen. De företag som i dag tvekar om de skall våga nyanställa får enligt

Kristdemokraterna med detta förslag klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställningar.

Centerpartiet

Centerpartiet begär i motion Fi16 yrkande 11 beslut om sänkta arbetsgivaravgifter för år 2000. Partiet framhåller att det under de senare åren medverkat till att arbetsgivaravgifterna har sänkts, med särskild inriktning på de mindre företagen. Centerpartiet anser att avgifterna under innevarande mandatperiod bör sänkas stegvis. Lönesummegränsen bör fr.o.m. den 1 januari 2000 höjas till två miljoner kronor och för egenföretagare till 300 000 kr. Därefter bör sänkningen fortsätta så att den totala sänkningen uppgår till minst åtta procentenheter. Reduktionen föreslås även omfatta egenföretagarnas avgifter. På detta sätt främjas de mindre företagen, där enligt Centerpartiet anställningspotentialen i förhållande till de större företagen är högre.

Folkpartiet

Folkpartiet begär i motion Fi17 yrkande 12 ett tillkännagivande om att 1990/91 års skattereform skall återställas samt om inriktningen av skattepolitiken i övrigt. Partiets långsiktiga mål är att avskaffa arbetsgivaravgifterna och ersätta dem med enbart avgifter för försäkringar. Den rena skattedelen skall successivt försvinna. För att påbörja denna process med att sänka skatten på arbete och underlätta framväxt av många nya arbeten i framför allt en växande tjänstesektor föreslår Folkpartiet sänkt arbetsgivaravgift i privat tjänstesektor med fem procentenheter.

Utskottet

Från och med den 1 januari 1999 gäller en helt ny struktur för socialavgifterna. Detta förhållande och införandet av det nya ålderspensionssystemet har inneburit väsentliga förändringar av avgifterna fr.o.m. samma tidpunkt. I vårpropositionen föreslås inga förändringar såvitt avser socialavgifterna. I propositionen framhålls dock att det reformerade ålderspensionssystemet innebär att AP-fondens avgiftsinkomster förstärks genom att det införs statliga ålderspensionsavgifter på vissa transfereringar m.m., som betalas över statsbudgeten. Nivåerna för den allmänna pensionsavgiften och ålderspensionsavgiften är i år och nästa år 6,95 % respektive 6,40 %. Ålderspensionsreformen innebär dock att det totala avgiftsuttaget skall vara motsvarande ca 30 miljarder kronor högre. Regeringen anför att i prognosen antas att den fulla ålderspensionsavgiften tas ut fr.o.m. år 2001 och att detta kompenseras av motsvarande lägre socialavgifter till staten.

Vad gäller kraven från Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet om sänkta arbetsgivaravgifter behandlade utskottet hösten 1998 i princip likadana yrkanden i yttrandet till finansutskottet över statsbudgetens inkomster (yttrande 1998/99:SfU1y, bet. 1998/99:FiU1). Utskottet konstaterade därvid att den nedsättning av socialavgifterna som redan gäller innebär en nedsättning med fem procentenheter på lönesummor upp till 852 000 kr för

en arbetsgivare respektive 180 000 kr för egna företagare. Utskottet fann inte skäl att förorda ytterligare avgiftssänkning, vare sig genom en höjning av lönesumman eller genom en generell sänkning av avgifterna.

Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker motionerna Fi15 yrkande 7, Fi16 yrkande 11 och Fi17 yrkande 12.

Utskottet noterar i detta sammanhang regeringens förslag om såväl det nuvarande anställningsstödet som förslaget om ett förstärkt anställningsstöd som föreslås träda i kraft den 1 oktober 1999. Enligt förslaget skall anställningsstödet inte längre ha formen av ett bidrag utan tillföras arbetsgivarna genom att deras skattekonton krediteras ett motsvarande belopp. Det innebär att statsbudgetens utgiftssida inte längre kommer att belastas av stödet. Det kommer i stället till synes på statsbudgetens inkomstsida där inkomsterna i form av socialavgifter kommer att minska. Utskottet, som vill erinra om att i lagen om socialavgifter föreskrivs hur influtna avgifter skall fördelas, förutsätter att den nya formen för anställningsstöd inte reducerar de avgiftsmedel som enligt lagen skall finansiera ersättningar m.m. inom utskottets beredningsområde.

Stockholm den 11 maj 1999

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Anita Jönsson (s), Ulla Hoffmann (v), Ulf Kristersson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Carlinge Wisberg (v), Fanny Rizell (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s), Kenneth Lantz (kd) och Cristina Husmark Pehrsson (m).

Avvikande meningar

1. Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet anser att förslaget om att anslå budgetmedel till vissa bostadsområden i ett antal kommuner är felaktigt. I stället bör andra möjligheter prövas, som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. Den viktigaste uppgiften är att göra det svenska samhället så öppet att en ökad social rörlighet blir möjlig. En avreglering av bl.a. bostadsmarknaden och arbetsmarknaden kommer att få positiva effekter för integrationsarbetet.

Utskottet föreslår med anledning av motion Fi14 yrkande 5 att den preliminära ramen för utgiftsområde 8 i förhållande till regeringens förslag minskas med 260 miljoner kronor år 2000 och med 565 miljoner kronor för vardera året 2001–2002.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Kompensationsnivån i sjukförsäkringen bör enligt utskottets mening vara 75 % av SGI. Vidare bör ytterligare en karensdag införas i sjukförsäkringen från den 1 januari 2000. Beräkningen av SGI bör ändras så att den beräknas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Utskottet föreslår nedan under utgiftsområde 12 att havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningen, vilket får konsekvenser för utgifterna inom utgiftsområde 10.

I rehabiliteringsarbetet skall finansiell samverkan vara huvudregel. I utskottets förslag till utgiftsram nedan har ramen beräknats med beaktande av ekonomiska vinster till följd av en konkret samordning. Vidare bör kontrollen av utnyttjandet av sjukpenningförsäkringen och förtidspensioneringen intensifieras för att ytterligare minska kostnaderna och öka legitimiteten i systemet. Till följd härav kan antalet nytillkommande förtidspensionärer beräknas sjunka till ca 20 000 per år. För att klara rehabiliteringsarbetet och möjliggöra samverkan mellan socialförsäkringen, hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsförmedlingen bör ytterligare 600 miljoner kronor anslås till Riksförsäkringsverket.

Trafikskadorna bör bekostas av en obligatorisk trafikskadeförsäkring. Slutligen bör arbetsskadeförsäkringen avskaffas och ersättas med en obligatorisk arbetsskadeförsäkring utanför statsbudgeten, en försäkring som i större utsträckning tar hänsyn till företagens skadeutfall.

Utskottet föreslår, med anledning av motion Fi14 yrkande 5, att den preliminära ramen för utgiftsområde 10 i förhållande till regeringens förslag minskas med 13 791 miljoner kronor år 2000, 17 185 miljoner kronor år 2001 samt 20 240 miljoner kronor år 2002.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att änkepensionerna skall återställas till den nivå som gällde före den 1 april 1997. Vidare skall fritidsfastighet inte räknas med vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer.

Utskottet föreslår i enlighet med motion Fi14 yrkande 5 att den preliminära ramen för utgiftsområde 11 i förhållande till regeringens förslag ökas med 1 017 miljoner kronor för vardera året 2000–2002.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall vara 75 % från den 1 januari 2000. Havandeskapspenningen skall samordnas med sjukpenningen, vilket minskar utgifterna under utgiftsområde 12 men kommer att påverka anslaget för sjukpenning och rehabilitering under utgiftsom-

råde 10. Förslaget ovan under utgiftsområde 10 om ändrad beräkning för SGI får konsekvenser för föräldraförsäkringen.

Barnfamiljerna skall i stället för den av regeringen föreslagna höjningen av barnbidraget få göra ett skatteavdrag med 10 000 kronor per barn och år. Barnfamiljernas valfrihet ökar också med utskottets förslag om rätt till avdrag för styrkta barnomsorgskostnader och genom att ett vårdnadsbidrag återinförs. Vidare bör underhållsstödet reformeras så att en besparing på 500 miljoner kronor för vardera av åren 2001 och 2002 kan uppnås.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi14 yrkande 5, att den preliminära ramen för utgiftsområde 12 i förhållande till regeringens förslag minskas med 1 150 miljoner kronor år 2000 samt 3 440 miljoner kronor vardera året 2001–2002.

2. Fanny Rizell och Kenneth Lantz (båda kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Utskottet har tidigare för åren 1999 och 2000 ställt sig bakom den utökning av ramen som regeringen föreslog med anledning av den satsning benämnd Ett Sverige för alla som regeringen vill genomföra. Den av regeringen föreslagna utökningen av ramen med 305 miljoner kronor för vardera av åren 2001 och 2002 kan dock inte godtas.

Utskottet föreslår med anledning av motion Fi15 yrkande 4 att den preliminära ramen för utgiftsområde 8 i förhållande till regeringens förslag minskas med 305 miljoner kronor för vardera året 2001–2002.

Utskottet är dock medvetet om att den mycket svåra situationen i Kosovo och dess närområde kan komma att leda till högre utgifter inom området.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet anser att rehabiliteringsarbetet bör tillföras ytterligare medel. En sådan satsning leder till minskade utgifter för sjukpenning och förtidspensioner. Lägre utgifter för förtidspensioner innebär också en besparing med avseende på den statliga ålderspensionsavgiften. Vidare bör det ske en ökad satsning på socialförsäkringsadministrationen, vilket leder till ökad kvalitet i besluten och bättre kontrollmöjligheter. Det minskar också utgifterna för försäkringen.

Utskottet föreslår vidare ett nytt beräkningssätt för SGI som innebär att SGI beräknas på snittinkomsten under de två senaste åren. Skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall vara SGI-grundande. Ytterligare en karenssdag bör införas i sjukförsäkringen kombinerat med ett högriskskydd på tio dagar per år.

De kostnader för sjukskrivning och rehabilitering som har sin grund i trafikolycksfall bör föras över till trafikförsäkringen. Det innebär minskade utgifter inom utgiftsområdet med ca 3 800 miljoner kronor per år. Den besparing som uppnås bör återföras till trafikanterna genom sänkt fordonsskatt.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi15 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 10 i förhållande till regeringens förslag minskas med 6 540 miljoner kronor år 2000, 6 714 miljoner kronor år 2001 samt 6 760 miljoner kronor år 2002.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt utskottets mening skall inkomstprövningen vid änkepension avskaffas och omställningspensionen förlängas från dagens sex månader till tolv månader. Vidare skall fritidsfastighet inte medräknas i inkomstprövningen för bostadstillägg till pensionärer.

De ekonomiskt sämst ställda pensionärerna bör få ett höjt pensionstillskott med 200 kronor per månad år 2000. Från och med år 2001 bör pensionstillskottet höjas med ytterligare 110 kronor per månad.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi15 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 11 i förhållande till regeringens förslag ökas med 502 miljoner kronor år 2000 samt 1 330 miljoner kronor för vardera året 2001–2002.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Enligt utskottets mening skall familjerna ha rätt att själva välja barnomsorgsform. Ett vårdnadsbidrag skall därför på nytt införas. Bruttokostnaden för denna reform kan beräknas till 4 000 miljoner kronor, vilket finansieras genom att garantidagarna i föräldraförsäkringen slopas samt genom en reglering enligt finansieringsprincipen av statsbidraget till kommunerna, som erhåller skatte- och avgiftsintäkter samt avlastas kostnader genom reformen.

Kontaktdagarna i föräldraförsäkringen bör återinföras. På motsvarande sätt som föreslagits inom utgiftsområde 10 kommer ett nytt beräkningssätt för SGI att leda till minskade utgifter för föräldraförsäkringen.

Utskottet anser att det inte är självklart att det är barnbidraget som skall höjas om förbättringar skall göras inom familjepolitikens område. Därför avvisas regeringens föreslagna höjningar. I stället förordas en modell med ett allmänt barnbidrag på 700 kronor per barn och månad. Detta möjliggör att medel kan överföras till den barnrelaterade delen i bostadsbidraget. I praktiken innebär förslaget en bättre fördelningspolitisk profil genom att de barnfamiljer som bäst behöver det får ett tillskott med ca 300 kronor per månad. En del av det reformutrymme som finns genom de beräknade överföringsbeloppen till hushållen (totalt ca 20 respektive ca 40 miljarder kronor år 2001 och 2002) bör användas för att genomföra förbättringar som innebär ökad valfrihet och ger möjlighet till mer tid för barnen.

Ett förbättrat adoptionsbidrag vid internationella adoptioner bör utges.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi15 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 12 i förhållande till regeringens förslag ökas med 138 miljoner kronor år 2000 samt i förhållande till regeringens förslag minskas med 1 901 miljoner kronor år 2001 och 1 729 miljoner kronor år 2002.

Socialavgifter

För att förbättra den svenska ekonomins funktionssätt och ge stabila och goda villkor för företagen och därigenom öka sysselsättningen och trygga välfärden bör bl.a. arbetsgivaravgifterna sänkas. Utskottet föreslår att avgifterna sänks med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kronor per år. Vad gäller egenföretagare bör den nedsättningsberättigade lönesumman uppgå till 250 000 kronor per år. Förslaget gynnar främst småföretagen. Mindre företag som i dag tvekar att nyanställa arbetskraft får med utskottets förslag klart förbättrade möjligheter att våga satsa på utveckling och nyanställning.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi15 yrkande 7, att riksdagen beslutar om sänkta arbetsgivaravgifter i enlighet med det anförda.

3. Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Enligt utskottets mening måste Sverige driva en öppen och generös flyktingpolitik. Inte minst mot bakgrund av flyktingsituationen på Balkan är det viktigt att Sverige på alla sätt bidrar till att förbättra de humanitära insatserna. Omdisponeringar bör kunna göras mellan området för flyktingpolitiska insatser och återvändningsinsatser. Flyktingmottagandet måste moderniseras och effektiviseras. Sådana lösningar som bygger på kontakter mellan nyanlända och människor i det omgivande samhället skall stimuleras. En högre grad av frivilliginsatser, samarbete med frivilligorganisationer vid flyktingmottagandet och effektiviseringar inom Invandrarverket leder till minskade utgifter. Vidare skall Utlänningsnämnden avvecklas.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi16 yrkande 23, att den preliminära ramen för utgiftsområde 8 i förhållande till regeringens förslag minskas med 100 miljoner kronor för vardera året 2000–2002.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt utskottets uppfattning har inkomstprövningen av änkepensionerna inneburit att unga familjer i många fall drabbats av ekonomiska svårigheter. Inkomstprövningen vid änkepension skall därför inte beröra kvinnor med barn under 18 år. Vidare är omställningspensionens längd om sex månader för kort. Riksdagen bör därför av regeringen begära en utredning om förutsättningarna för att förlänga perioden från sex månader till tolv månader.

I enlighet med motion Fi16 yrkande 23 föreslår utskottet ingen annan beräkning av den preliminära ramen för utgiftsområde 11 än vad regeringen föreslår.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att det ekonomiska familjestödet till barnfamiljerna måste reformeras och utgå från barnens och familjernas behov. Ett sådant stöd skall

vara rättvist, göra det möjligt att förena föräldraskap och förvärvsarbete, ha enkla och klara regler samt ge föräldrar trygghet att kunna planera sin tid och sin ekonomi. Statens och kommunernas roll när det gäller barnomsorgen skall vara att ge möjligheter till alternativa lösningar. Det behövs färre regleringar samt större frihet för föräldrar att starta och driva förskolor.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi16 yrkande 23, att den preliminära ramen för utgiftsområde 12 i förhållande till regeringens förslag ökas med 500 miljoner kronor år 2001 samt 1 000 miljoner kronor år 2002.

Socialavgifter

Under de senaste åren har arbetsgivaravgifterna sänkts med betoning på i första hand de mindre företagen. En fortsatt stegvis sänkning av avgifterna bör ske under innevarande mandatperiod. Från och med den 1 januari 2000 bör därför lönesummegränsen höjas till två miljoner kronor. För egenföretagarna höjs gränsen till 300 000 kronor. Därefter bör avgifterna sänkas så att den totala sänkningen uppgår till minst 8 procentenheter. Reduktionen skall även omfatta egenföretagarnas avgifter. I första hand gynnar förslaget de mindre företagen där anställningspotentialen i förhållande till de större företagen är högre.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi16 yrkande 11, att riksdagen beslutar om sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter i enlighet med det anförda.

4. Bo Könberg (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Regeringen synes inte ha någon beredskap för högre kostnader som följd av Kosovokrisen. I tilläggsbudgeten beträffande år 1999 konstaterar regeringen bara att antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem kan komma att bli högre än beräknat. Det enda regeringen har att säga är att den noga skall följa utvecklingen och vid behov återkomma i budgetpropositionen för år 2000. Detta är inte tillfredsställande och bådär inte gott inför budgetåret 2000. Även då kan det behövas medel utöver de nu beräknade. Utskottet anser att medel för detta ändamål kan tas fram genom lägre utgifter för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, lokala investeringsprogram, energipolitiska utgifter samt lägre utgiftsnivå för kunskapslyftet.

Utskottet har inget annat förslag till preliminär beräkning av ramen för utgiftsområde 8 än regeringen. Utskottet är dock mycket medvetet om att tragedin i Kosovo kan komma att leda till högre utgifter inom detta område. Bland annat av detta skäl vill utskottet peka på behovet av en större budgeteringsmarginal än regeringens för perioden 2000–2002.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Utskottet kan inte acceptera en utveckling där utgifterna inom området ökar med 5 800 miljoner kronor år 2000 och året därefter med ytterligare nära

4 000 miljoner kronor. Det måste snarast vidtas åtgärder för att sänka utgifterna för frånvaro från arbete samt för att stärka rehabiliteringsinsatserna. Utskottet utgår från att aktiva åtgärder vidtas så att utgiftsökningen begränsas.

Vidare bör sjukförsäkringens kostnader för trafikolycksfall föras över till trafikförsäkringen. Det rör sig om ett belopp på ca 4 000 miljoner kronor, som för den enskilde motsvaras av en skattesänkning.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi17 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 10 i förhållande till regeringens förslag minskas med 5 520 miljoner kronor år 2000, 5 450 miljoner kronor år 2001 samt 5 300 miljoner kronor år 2002.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Utskottet anser att inkomstprövningen av änkepensionerna är socialt orättfärdig och leder till oacceptabla förhållanden för många människor. Änkepensionerna måste därför återställas till vad som tidigare gällde. Tiden för omställningspension skall förlängas och bostadstillägget till pensionärer måste förbättras.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi17 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 11 i förhållande till regeringens förslag ökas med 604 miljoner kronor år 2000, 878 miljoner kronor år 2001 samt 885 miljoner kronor år 2002.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utskottet anser att generella system är att föredra när det gäller ekonomiskt stöd till barnfamiljer. Den barnbidragshöjning som regeringen har för avsikt att föreslå kan accepteras. Därmed kan den del av bostadsbidraget som i praktiken är ett inkomstprövat barnbidrag trappas ned i motsvarande mån. De ca 500 miljoner kronor som detta motsvarar bör användas till att höja det allmänna barnbidraget med 25 kronor per barn och månad utöver vad regeringen avser att föreslå. På så sätt sker en förskjutning från ett selektivt stöd till ett generellt stöd till barnfamiljer. Bostadsbidrag till familjer utan barn skall reduceras. Inte minst ur jämställdhetssynpunkt anser utskottet nu likasom tidigare att ersättningen för den s.k. mamma/pappamånaden i föräldraförsäkringen bör ligga på en högre nivå. Underhållsstödet skall reformeras så att utgifterna minskar.

Utskottet föreslår, i enlighet med motion Fi17 yrkande 4, att den preliminära ramen för utgiftsområde 12 i förhållande till regeringens förslag ökas med 175 miljoner kronor år 2000 samt 830 miljoner kronor vardera året 2001–2002.

Socialavgifter

Utskottet anser att ett långsiktigt mål bör vara att successivt avskaffa arbetsgivaravgifterna och ersätta dessa med enbart avgifter för försäkringar. För att påbörja denna process och underlätta tillskapande av många nya arbetstill-

fällen i framför allt en växande tjänstesektor föreslår utskottet sänkt arbetsgivaravgift med 5 procentenheter inom den privata tjänstesektorn.

Vad utskottet anfört bör med bifall till motion Fi17 yrkande 12 ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Ulla Hoffmann (v), Carlinge Wisberg (v) och Kerstin-Maria Stalin (mp) anför:

Regeringen har beslutat att ge tillfälligt skydd för upp till 5 000 medborgare i Förbundsrepubliken Jugoslavien som fördrivits från provinsen Kosovo. Regeringen har beräknat kostnaderna för detta mottagande till 375 miljoner kronor, varav en del av utgifterna faller på år 1999 och en del på år 2000. För att klara situationen skall utgiftsområde 8 tillföras 205 miljoner kronor.

Regeringen är bemyndigad att ensam fatta beslut i massflyktsituationer. Vänsterpartiet och Miljöpartiet stöder dock självfallet beslutet att ge en fristad i Sverige åt fördrivna kosovoalbaner.

Regeringen har också redovisat sitt beslut om tillfälligt skydd för 5 000 personer från Kosovo i 1999 års ekonomiska vårproposition. I denna proposition anger regeringen att antalet registrerade i Statens invandrarverks mottagandesystem därför kan komma att bli högre för innevarande år än vad som tidigare beräknats. Regeringen kommer att noga följa utvecklingen inom området vad gäller prognoser och utgifter samt vid behov återkomma i budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1998/99:100 s. 83).

Vänsterpartiet och Miljöpartiet kan biträda den bedömning som regeringen redovisat i propositionen.

För år 1999 har medel motsvarande 1 840 kvotflyktingar avsatts under anslag A 3 Migrationspolitiska åtgärder. Kännetecknande för kvotflyktingar är att de valts ut i samarbete med UNHCR och att de har permanent uppehållstillstånd och har blivit kommunplacerade när de kommer till Sverige. Genom omDispositioner av regeringen inom anslag A 3 kommer denna åtgärd att få till följd att utrymmet för att ta emot kvotflyktingar kraftigt beskärs. Regeringens finansiering innebär att medel motsvarande 1 200 kvotflyktingar skall utgöra delfinansiering för mottagandet av kosovoalbaner. I praktiken innebär detta en dramatisk neddragning av den planerade mottagningen av kvotflyktingar. Medräknat det mottagande av kvotflyktingar som redan skett innebär detta att det endast finns medel motsvarande 130 kvotflyktingar kvar under resterande del av år 1999 för flyktingar från andra delar av världen.

Kosovoalbanerna skall ges skydd i Sverige, men det är fel att ge dem det på bekostnad av kvotflyktingarna, eller att kostnadsmässigt jämställa dem med kvotflyktingarna. De kosovoalbaner som nu kommer hit kommer t.ex. inte att erhålla permanenta uppehållstillstånd utan endast tillfälliga sådana.

Det är därför vår uppfattning att regering och riksdag fr.o.m. år 2000 måste söka annan finansiering än att dra ned på mottagningen av kvotflyktingar. Frågan bör i stället i enlighet med vad regeringen anfört i den ekonomiska

vårpropositionen beredas vidare och få sin slutliga lösning i samband med budgetpropositionen för år 2000 så att medlen inom anslag A 3 fortsättningsvis hålls reserverade för just kvotflyktingar.